

הוּא הָיָה גָּבָר צִדְלָפָנִי ה'

שופטים ומנהיגים, וכל זה היה אחר הפלגה: (ט) הוא היה גבר ציד לפני ה' - אמר שהתגבר גם כן על החיות רעות לצד אוטם בגבורתו ותחבולותיו, עד שתמהו בני אדם עליון איך יכול עליהם, עד שהיה משל בפי האנשים, כי כשהיו רואים באותו זמן או בזמןם הבאים אדם מתגבר על החיות רעות, היו אומרים עליו: "זהו נמרוד". **ופירש לפני ה'** - הוא הגדלת הגבורה, כי לנו מנגד הלשון כشمגדלים הדבר סומך אותו לאל, כמו "עיר גודלה לאלהים", "כהררי אל", "וענפיה ארזי אל", "שלחתה ייה"... ודעת אונקלוס נוטה לפירושנו שתרגמו: "גבר תקיף":

7. אברבנאל בראשית פרק י

...ואני חושב שהיה צודה גדול מהחיות, יגיד הכתוב שעשה שני אופנים מהתחבולה להשתרש על עמו גם השתדר. הא' שעשה עצמו גבר ציד צודה החיות וכובש אותן, וכראות בני אדם שהדובים והאריות היו נכששים לפני כל חזוקם, היו הם ג'ב' יראים ממוני ונכששים לפניו, וזהו אמרו: "הוא היה גבר ציד לפני ה'", שר' לפני ה' תחת כל השמים - לא היה גבר ציד כמוחו, עד שנשנאר בפי בני אדם למשל ולשונייה עד זנו כתיבת התורה "cnmrwd גבר ציד לפני ה'". ואפשר שהיה נמרוד מעלה עליה לה' מצידו כדי להתחסן ולהראות את עצמו עובד אליהם, כי בזה ימישיך לב העם יותר אחריו, ועל זה אמר: "גבר ציד לפני ה'". והאומן הב' מהתחבולה הוא, שעשה בארץ מגדים וערים בצורות חזקים מאד למשל ממש על כל הארץ, כי בהיותו יושב במגדל עז תפול אימתו ופחדו על כל יושבי המישור, ועל זה נאמר: "וთה ראיית מלכתו בבבל", כי עשה שם במדינות החזקות אשר בנה מושב מלכותו...>.

8. העמק דבר בראשית פרק י פסוק ח

(ח) להיות גיבור בארץ - ממנה החל עניין מלוכה להתגבר ולשר על אנשים, ובאמת זה היה רצון ה'... וזה קioms העולם, שאלא מראה של מלכות איש את רעה חיים בלעו, והיה נמרוד המתחל לעשות כזו, והיינו דכתיב: "גיבור ציד לפני ה'", שבגבותו השליט רצון ה' ומיקרי עבד ה'... על כן יאמר, על איש שהוא רשע ומ'ם מעשו רצויים לפני יתברך, וזהו דבר פלא וחידוש, ונאמר על איש כזו: "cnmrwd גבר ציד לפני ה'".

9. רשות הריש בראשית פרק י פסוק ט

...נמרוד החל להיות גבר ציד. הוא היה גיבור לצד בני אדם. הוא זיווג אלימות עם ערמה כדי ללחוד את הבריות לצורך תכניותיו... אמרת, סימן יפה לחברה, אם ה"גיבורים" - שכוחם עדיף - קודמים, והשאר נכנעים להם. במה דברים אמרוים? אם הגיבור פועל לטובות הזולת, אם הוא מגן על החלש ורב את ריבו. אולם, "גבר ציד" הוא הניגוד הגמור לכך. הוא מנצל את כוחו לרעה, LOC'D את הבריות ברשותו - לצורך מטרותיו שלו. ונמרוד היה ראשון גיבוריו הצד. הוא חש בעדיותיו החmericית - ואולי גם הרוחנית - ושבعد את חסרי הכח והבינה. כביכול, הוא שם אותם במשמר כדי לנצל אותם בשעת הצורך. הנה זו קללת שלטון הערים, ועתידה היא להתגלות בתולדות האומות. ומראים לנו כאן, שמקורה באלימות וערמה מלמעלה, ולא בכינעה שמרצונו מלמטה. ואין ספק, שמדובר כאן בצד אדם, ולא - כפי שמספרים בדרך כלל - בצד חייה, שכן, הפסוק מוסיף מיד: "וთה ראיית מלכתו", והוא מכך מכאו, שאין "גבר ציד" אלא "מלך", או בדרך כלל: ש"גבר ציד" זהה כאן עם "מלך". נמרוד היה מלך בכיפה, ראשון למושלים עריים.

1. בראשית פרק י

(ו) ובני חם כוש ומצרים ופוט וכנען:
(ז) ובני כוש סבא וחווילה וסבתה ורעמה וסבתה ואבני רעמה שבא ודרון:
(ח) וכך יולד את נמרוד הוא החל להיות גבר בארץ:
(ט) והוא היה גבר ציד לפני ה' על כן יאמר נמרוד גבר ציד לפני ה':
(י) ותהי ראיית מלכתו בבל וארכך ואכד וככלנה בארץ:
(יא) מן הארץ ההוא יצא אשור ויבנו את נינוה ואת רחבת עיר ואת כלח:
(יב) ואת רסן בין נינוה ובין כלח הוא העיר הגדלה:

2. רשות בראשית פרק י פסוק ח

(ח) להיות גיבור - להמריד כל העולם על הקב"ה בעצת דור הפלגה: (ט) גבר ציד - צד דעתן של בריות בפיו וטמען למרוד במקום: לפני ה' - מתכוון להקנינו על פניו: על כן יאמר נמרוד - על כל אדם מרשע בעזות פנים, יודע רבונו ומתכוון למרוד בו, יאמר זה נמרוד גבר ציד:

3.aben עזרא בראשית פרק י פסוק ח

(ח) נמרוד - אל תבקש טעם לכל השמות, אם לא נכתב והוא החל להראות גבוות בני אדם על החיות, כי היה גבר ציד. וטעם לפני ד' - שהיה בונה מזבחות ומעלה אותן החיות עליה לשם, וזו דרך הפשט. והדרך אחרת:

4. רמב"ן בראשית פרק י פסוק ח

(ח)...ואין דבריו נראין, והנה הוא מצדיק רשות, כי רבינו ידעו רשות בקבלה. והנכון בעיני, כי הוא החל להיות מושל בגבורתו על האנשים, והוא המולך תחלה, כי עד ימי לא היו מלחות ולא מלך מלך, וגבר תחלה על אנשי בבל עד שלט עליהם, ואחר כן יצא אל אשור ועשה כרצונו והגדיל, ובנה שם ערים בצורות בתקפו ובגבורתו, וזהו שאמר "וთה ראיית מלכתו בבל וארכך ואכד וככלנה":

5. חזקוני בראשית פרק י פסוק ט

(ט) לפני ה' - ע"פ הדבור, כמו "ארור האיש לפני ה' אשר יקים ובני את העיר הזאת את יריחו", וכתיב "בימי נבנה חילא בית האל יושע בן נון" - הא הצד דلتיה בדבר ה' אשר דבר ביד יושע לפני ה' לא ממדת שלפני ה' הוא ע"פ הדיבור, אף כאן פירש ממרום נגזר על נמרוד שתצליח רוח גבורה עלייו ויתפורש נצחו בכל אשר ילך. "על כן יאמר נמרוד" - על כן, כל אדם אשר יrisk את חניכיו לחנכו לתפוש חרב, מברכו ברכה זו: כנמרוד שגזר עליו הקב"ה להיות גבר ציד לצד ציד שלא ישפט מידיו היה רעה דוב וחיזיר יער וארץ - כן תצליח בחרב זו שאני חוגך ותתפוש נצחון בכל אשר תלך.

6. ר"ק בראשית פרק י פסוק ח

(ח) וכosh יلد את נמרוד - זכר לבדו מפני גבוריונו וממלכותו. ומה שזכר "הוא החל להיות גבר בארץ", איינו אומר כי לא היה גבר לפניו ולא בדורו אלא הוא, כי זה לא יתכן, והלא הנפלים היו! ועוד, שמלת "החל" איינו נופל בזה העניין, כי החל ר"ל החל לעשות מעשה, אלא פירש החל להראות גבוריונו באומה אחת או באומות לכובשן תחתיו ולהיות מלך עליהם, כי עד שכם הוא לא היה מלך אלא היו מותנהיים כל גוי וגוי על פי שאמר "בארכך". וזכר מלכתו והערים שכבש, ועד שכם הוא לא היה מלך אלא היו מותנהיים כל גוי וגוי על פי

הא לך קרייב קודמיהו. קרייבת לקדמיהו, זהה דין אמר: אני יכול קדמאי, ודין אמר: אני יכול קדמאי, קס הדין רבה דהוה בינייהו, נסב בוקלסה ותברינוו! א"ל: מה אתה מפללה בי? וידען אונן! א"ל: ולא ישמעו אוניך מה שפיק אומר?!

נסביה ומסריה לנמרוד. א"ל: נסгод לנורא! א"ל אמרה: ונסgod למייא דטפין נורא! א"ל לנמרוד: נסgod: למיא! א"ל: אם כן נסgod לעננא דטען מיא! א"ל: נסgod לעננא! א"ל: אם כן נסgod לרוחא דמבדר עננא! א"ל: נסgod לרוחא! א"ל: ונסgod לביר אינשא דסביל רוחא! א"ל: מילין את משתעי, אני איני משתחו אלא לאור, הרי אני משליך בתוכו, ויבא אלוה שאתה משתחו לו ויצילך הימנו! הוה תמן הרן קאים פלוג, אמר: מה נפשך, אם נצח אברהם, אני אמר מון דאברהם אנה, ואם נצח לנמרוד, אנה אמר דנמרוד אנה. דמאנ את? אמר להו: מון אברהם אנה. נטלווה והשליכו לאור ונחמוו בני מעיו, יצא ומת על פני תרח אביו, הה"ד: "וימת הרן על פני תרח".

15. נר למאור על פרשיות התורה פרשת לך לך

אברהם מול העולם - "ז'יבא הפליט ניגד לאברהם העברי... וירק את חניכיו ילידי ביתו". "אברם העברי" - צמד מילים זה מופיע רק פעמי' אחת בתורה, רק פעמי' אחת בתולדות אברהם, מקומו בעיצומה של מלחמות עולם, על סף מבצע חילוץ נועז ביותר של אברהם אבינו. חז"ל הגדרו ופרשו את המונח "עברי": "כל העולם כלו מעבר אחד, והוא מעבר אחד". מונח זה כולל שתי נקודות מבט: עולם מול אדם, ואדם מול עולם. עולמו של אריסטו, שהוא נמרוד, אשר אברהם אבינו משטדל להרים את כל סדרי פולחנו האלילי, וועלמו של מלך סדום, בעל החוקים הדרקוניים, אשר אברהם מלבה את ההתנגדות להם על ידי מעשי חסד מופלאים. אריסטו וממל' סדום נלחמים זה בזה, ואלים נגד אברהם אבינו לנצח ולהילחם. הלא מלחמת התאבדות היא זו, ואיך עלה על דעתו להתגיים לה ואף ל��ח את חניכיו?

אכן, אברהם אבינו ידע מראשית דרכו כי אחד הוא, "אחד היה אברהם", אדם אחד מול עולם מלא. כבר אז היה ברור לו כי לא בדרכי הטבע יחויק מעמד, ולא בתcheinיות אנוש יעשה מלחמה עם צר ואובי. "כי לא בחרבם ירשו ארץ וזרועם לא הושעה למו כי ימincident וזרעך ואור פניך כי רציתם". אברהם אבינו הגיע לידי הכהה שرك אלה אשר קיבלו את תורתו יצטרפו אליו, ואילו כל השאר לא ישארו ניטרליים, אלא יתנגדו לו ולא ישלימו עם מציאותו. הוא בוחד בעולם. וככך היו גם בניו - "עם לביך ישכון". מכיוון שקיומו וקיומו בניו בעולם זה הוא בהכרח עניין בלתי טבעי, וקיומו תלוי ברצוינו והבטחתו של הקב"ה, שוב אין חוקי הטבע חלים עליו ועל מעשיו. "וירק את חניכיו... וייחלק עליהם ליליה". הנינטירליות במצבי סכמה זרה לרוח היהדות. "לא תעמוד על דם רעד". מצווה היא להציג עם שעוק מיידי עושקו. כשם שאסור לעמוד על דמו של אדם אחד, כך אסור לעמוד על דמה של אומה שלמה. אם תחשוש החובה מחיבת מעשה, אין קנה המידה הרגיל קבוע, ולא לפי ההגיוון האנושי יוקם דבר. ועל כן, כשפלנו מבעך דחויך אין אברהם עושה חשבון, אין הוא זו, אין הוא מתעכ卜 להתרגנויות ואך אילו ממתין לאור היום. מכאן ההחלטה "וירק את חניכיו ילידי ביתו", מכאן העוז והאומץ ל��ח שלוש מאות ושמונה עשרה אנשים כנגד ארבעת המלכים האדרירים, ומכאן המהירות - "ויחלך עליהם ליליה... וירדפס".

והוא מוסיף עוד שתי מילים רבות משמעות: "గבור ציד לפני ה'", "לפני ה'" איננו רומז בשום מקום, שנעשה דבר בניגוד לרצונו ה'. היפוכו של דבר: הוא מתייחס תמיד לדבר, שרצונו ה' מתקיים בו... נמרוד היה גבור ציד "לפני ה'". הוא קיים את ה' "דעת" והליך "בשם ה'" שעשה את רצונו האל, וזה שיא ההשחתה שברשת נמרוד. שם ה' - אם יובן מהלהה - מעניק שחזור ושינוי לכל אדם. בו יתנהגו הכל עם הכל ב מידת הרחמים והחסיד, ושם זה טרם נשתחם מן הלב. ועתה, נמרוד החל לשעבד את הבריות ולדכא אותן "בשם ה'". הוא היה הראשון, שניצל שם שמיים לרעה. הוא הסווה את העיריות בהילת קוויש של רצון ה', ודרש בשם ה' הכרה בשלטונו. והדברים התפתחו אחר כך עוד יותר: מלכי קדם לא רק משלו בשם האל ואצלו על עצם מזיו האלהות, אלא הם עצם נעשו אלים. ודוקא בזעם חם נמצאו פרעונים, הכווינים ברוך לדמות דיקנים האלוהית. נמרוד היה דוגמה לעריצים ערומיים, המתערדים בהילת קוויש. את כוחם, מדיניותם והילת הקודש של ראשי מוכנים בביטוי זה: "כనמרוד גבור ציד לפני ה'".

10. תלמוד בבלי מסכת עירובין דף נג עמוד א

"ויהי ביום אמר פל" - رب ושמו. חד אמר: נמרוד שמו, ולמה נקרא שמו אמר פל? שאמר והפיל לאברהם אבינו בתוך כבשן האש, וחד אמר: אמר פל שמו, ולמה נקרא שמו נמרוד? שהמריד את כל העולם כולם עליו במלכותו.

11. תלמוד בבלי מסכת פסחים דף קich עמוד א

ויש אמרים "ואמת ה' לעולם" - גבריאל אמרו. בשעה שהפיל נמרוד הרשע את אברהם אבינו לתוך כבשן האש, אמר גבריאל לפני הקב"ה: רבינו של עולם, ארד ואצן, ואצל את הצדיק מכבשן האש. אמר לו הקב"ה: אני יחיד בעולם והוא יחיד בעולמו, נאה לייחיד להציג את היחיד...

12. בראשית פרק יא

(כח) ויחי תרחה שבעים שנה ווילך את אברם את נחורה ואת קרו: (כז) ואלה תולדת תרחה תרחה הוליד את אברם את נחורה ואת קרו וקרו הוליד את לוט: (כח) וימת קרו על פניהם תרחה אביו בארץ מולדתו באור בשדים:

13. ראש"י בראשית פרק יא

(כח) על פניהם תרחה אביו - בחיה אביו. ומדרש אגדה - יש אמרים שעל ידי אביו מת, שקבל תרחה על אברהם בנו לפניו נמרוד על שכחת את צלמיו והשליכו לכבשן האש, והרן ישב ואומר לבבו אם אברהם נוץח - אני משלו, ואם נמרוד נוץח - אני משלו. וכשניצל אברהם, אמרו לו להרן: مثل מי אתה? אמר להם הרן: משל אברהם אני. השליכוו לכבשן האש ונשרף, וזהו "אור כשדים".

14. בראשית ר' ר' בראשית נח פרשה לח סימן יג

וימת הרן על פניהם תרחה אביו - רבי חייא בר בריה דרב אדא דיפו: תרחה עובד צלמים היה, חד זמן נפיק לאטר, הושיב לאברהם מוכר תחתיו, הוה אתי בר אינש בעי דיזבן, והוא א"ל: בר כמה שניין את? והוא א"ל: בר חמישין או שיתין, והוא א"ל: ווי ליה לההוא גברא דהוה בר שיתין, ובאי למסגד לביר יומי! והוא מתבישי והולך לו. חד זמןATA חד איתתא טעינה ביצה דיא פינך דסולט, אמרה ליה: הא לך קרב קודמיהו, קם נסיב בוקלסה בידיה ותבריהו לכולהו פסיליא, ויהב בוקלסה בידיה דרביה דהוה בינייהו. כיון דאתא אביה, א"ל: מאן עביד להו כדין? א"ל: מה נכפר מינך, אתה חדא איתתא טעינה לה חדא פינך דסולט, ואמרת לי: